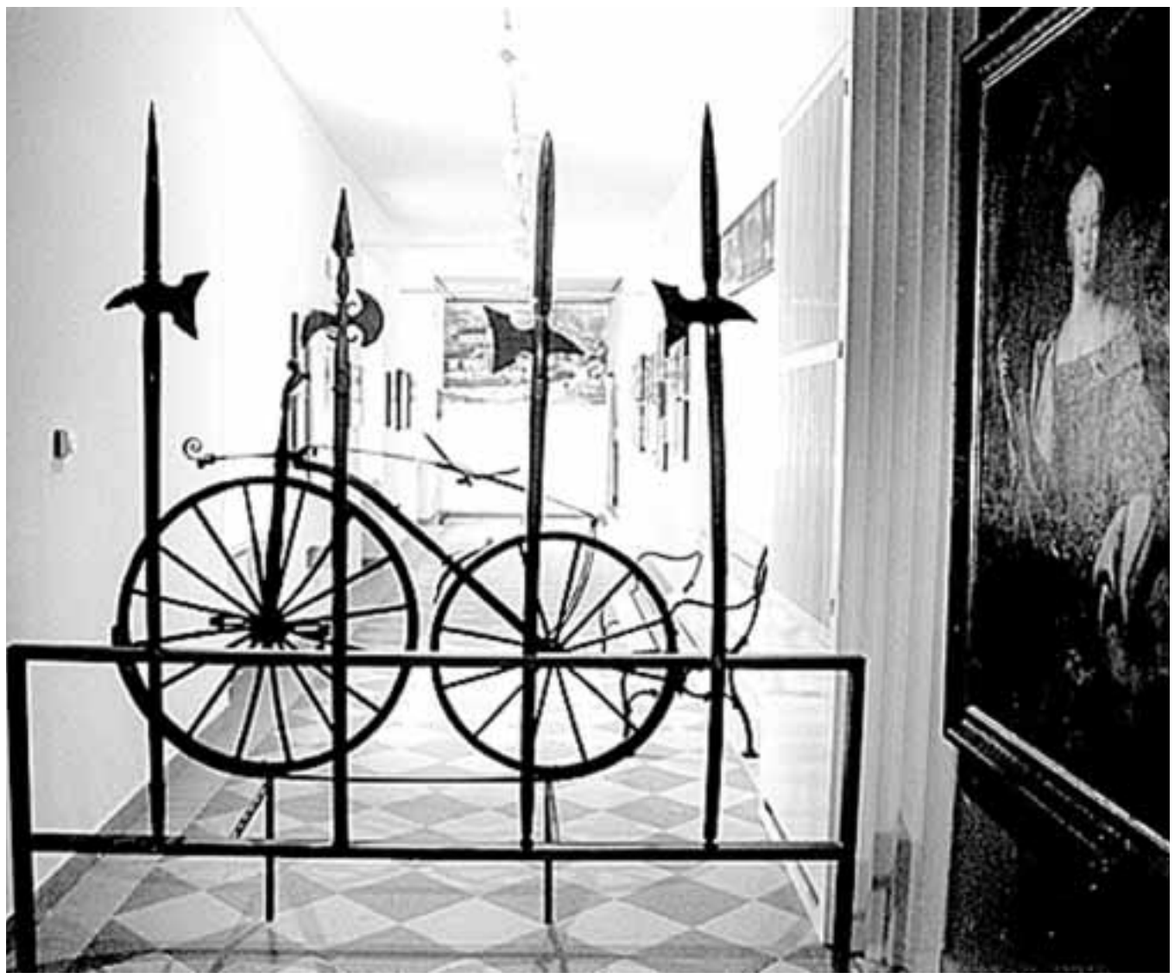

U užem krugu za Nagradu Europskog muzeja godine 2000.: Muzej grada Zagreba

HOĆE LI MUZEJ GRADA ZAGREBA DOBITI »MUZEJSKOG OSCARA«?

Muzej grada Zagreba primio obavijest da je ušao u uži krug Nagrade za Europski muzej godine 2000. / Dobitnik nagrade bit će proglašen u Bonnu 13. svibnja ove godine

ZAGREB, 28. ožujak – Stručnjaci Muzeja grada Zagreba primili su obavijest i certifikat Europskog muzejskog foruma da je MGZ ušao u uži krug nominacije za Nagradu Europskog muzeja godine 2000. – EMYA (European Museum of the Year Award). Dobitnik Nagrade biti će izabran s liste nominiranih europskih muzeja i proglašen na prezentacijskoj ceremoniji u Bonnu, 13. svibnja 2000. godine. Europski muzejski forum je non-profit organizacija koja dodjeljuje priznanja za vrhunske ideje i postignuća na polju muzeologije, te ih promovira diljem Europe. Nagrada »The European Museum of the Year Award« je pod patronatom Njezinog Veličanstva belgijske kraljice Fabiole, a utemeljena je pod pokroviteljstvom Vijeća Europe. Glavna zadaća nagrade je odati priznanje i potaknuti razvoj u muzejima, nagraditi one koji se izuzetno dobro prilagođavaju kulturnim, društvenim i ekonomskim prilikama sredina u kojima se nalaze.

Svake godine za nagradu se kandidira između 60 i 70 europskih muzeja. Dva člana Europskog muzejskog foruma posjete svaki muzej koji se kandidira, te komisiji o tome podnose detaljan izvještaj. Svi muzeji kandidati automatski se natječu i za »Council of Europe prize« (Nagradu Vijeća Europe) koja se dodjeljuje muzeju koji je dao najviši doprinos konceptu Europe kao jedinstvene kulturne cjeline.

Radom Foruma upravlja Međunarodni komitet od petnaest članova koji ujedno predstavlja i komisiju koja odlučuje o dodjeli nagrade. Član te komisije je i Tomislav Šola, profesor muzeologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radi nepristranosti, kao članu ugledne komisije nije mu bilo dozvoljeno sudjelovati pri ocjenjivanju muzeja iz Hrvatske.

Ceremonija dodjele nagrade svake godine se priređuje u drugom europskom gradu. Ceremonija se smatra uglednim događajem kojemu prisustvuju članovi diplomatskih zborova i vodeće političke i vladine ličnosti, kao i istaknuti privrednici. U toj prigodi uvijek se tiska brošura koja sadrži detaljan opis svakog kandidata kao i sažetak Komisije za izbor, te popis prijašnjih dobitnika.

Nacionalni korespondent Europskog Muzejskog Foruma za Hrvatsku je gospođa Ljerka Šimunić, ravnateljica Muzeja grada Varaždina. Gospođa Šimunić je svojim pismom preporuke istakla kandidaturu Muzeja Grada Zagreba, kao jedinog muzeja iz cijele Hrvatske koji se kandidira za tu prestižnu nagradu u 2000. godini.

Osim Nagrade Vijeća Europe i Nagrade za najbolji europski muzej godine, u Bonnu će se 13. svibnja istaknuti i Posebna lista pohvaljenih muzeja (Special Commended Museums).

MARINA TENŽERA

STAROMODNA SALONSKA IGRA

Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu / Premijera komedije »Ljubica« Augusta Šenoe, u dramatizaciji Ante Armaninija i režiji Želimira Mesarića

Posezanje za klasicima domaće literature i pri tome podsjećanje publike na djelo koje je u cjelokupnom korpusu autora tek jedno (vrlo) osrednje dramsko ostvarenje, značajnije kao teatrološka činjenica, predstavlja izazov, ali i moguću kazališnu zamku.

U potonje se upravo zaplela izvedba komedije »Ljubica« Augusta Šenoe, premijerno prikazane prošloga tjedna na pozornici HNK u Varaždinu, u režiji Želimira Mesarića.

Naivna i u razradbi fabule krajnje romantično klišejizirana staromodna priča o osveti ostarjeloj (pedesetogodišnjoj!) opakoj usidjelici i lihvarki, koju s današnje točke gledišta karakterizira prilično benigno nagnuće prema mladićima, odvela je predstavu u hermetično moraliziranje bez kazališne opravdanosti. Odlučivši se za vodviljsko uprizorenje s pjevačkim i plesni dijelovima te upotrebu anakronističkih skrivanja pod krinolinom i govorenje *a part* publici, varaždinsku bi inscenaciju možebitno nevolje riješilo da je s dovoljno kazališnih instrumenata pokazala kako se s određenom dozom samoironije ne čini baš ništa drugo, nego samo preslikava predstavu Šenoina doba.

Ili možda kad bi u kazališnoj knjižici, naslovnicu koje neukusno krasi jedri ženski torzo, uz tekst dramaturga predstave Ante Armaninija, to isto bilo jasno naznačeno.

Nasuprot tomu, publici se nudi vizualno izlizana priča o laži, ogovaranjima i spletkama jedne sredine koja kažnjava »zlu ženu« za koju je neobično važno što se bavi i zelenaštvom, i koja (nasreću) dobiva samo lekciju društvene pljuske (sjetimo se kako je samo prošla Raskoljnikova baba kod Dostojevskog).

Što je moglo spasiti komad, koji nije imao sreće ni na praizvedbi 1868. godine, a nije imao niti zapaženijih izvedaba (osim one u režiji Božidara Violića iz 1964. godine)? Dakako, osim redateljske maštovitosti, samo glumačka dovitljivost i snalažljivost. Inače kvalitetan ansambl, u »Ljubici« se poput marioneta (ako je i to bila redateljeva zamisao, nedostaje joj utemeljenosti), kreće u salonskoj scenografiji Velimira Domitrovića i kostimima Diane Kosec-Bourek, tek »odradivši« jednu komediju velikoga muža hrvatske književnosti.

Ljubica Ružićeva, prvakinje HNK Varaždin Jagode Kralj-Novak jest solidna tehnička interpretacija iskusne glumice, čiji se lik ne priklanja ni smiješnom niti tragičnom, stoga nemogućem za ikakvo uživljavanje. Vlatko Cvjetnić, mladi pjesnik (Robert Plemić), jedan od Šenoinih realističnih likova i predšasnik kasnijih likova *kvaziliterata* počev od Kovačićeva Rudimira Bombardirovića Šajkovskog, sasvim je papirnata žrtva Ljubičinih spletki. Otac zavjere, liječnik Đuro Radić slabašni je osvetoljubivac nije imao pokrića u ulozi Ljubomira Kerekeša, kojega smo gledali u mnogim boljim rolama, dok je skorojeviću i prevarantu Luji Biberoviću (Zvonko Zečević) dramski predložak bio naklonjeniji, što je donekle iskoristio u kreiranju uloge. Galeriju Šenoinih likova predvode dva svijetla primjera, karikatura mladog zanatlije Marka (Stojan Matavulj) koji vrlo uvjerljivo traži odgodu vojne službe, te izvrsna Paunovička Marije Krpan kao odlična spletkarošica.

U ostalim ulogama se pojavljuju Ljiljana Bogojević, Mirjana Sinožić, Matija Prskalo, Tomislav Lipljin, Berislav Tomičić, Gordana Job, Ivana Lazar i Dragutin Novaković Šarli.

Na posljetku, s obzirom da predstava ne podastire jasan odmak u drugo kazališno vrijeme, nameće se pitanje koliko u doba tajkuna i »velikih meštara svih hulja«, u kojem živimo, ikomu može biti zanimljiv sitan prevarant s mjenicama. Osuđuje li se Ljubica što voli mlade dečke ili što je lihvarka? Što danas u rastućem kriminalu znači jedna »baba« zelenašica? To može biti razlogom kazališnog čina. Ali kazalište ga mora opravdati, što se u Varaždinu nije dogodilo.

HELENA BRAUT

Moraliziranje bez opravdanosti: Robert Plemić i Ljubomir Kerekeš u Šenoinoj »Ljubici «

PREMINULA PIA MLAKAR

Pia Mlakar je zajedno sa svojim suprugom Pinom Mlakarom, s kojim je više od sedam desetljeća dijelila i umjetničku karijeru, obilježila hrvatsku baletnu scenu

ZAGREB, 28. ožujka – Baletna legenda Pia Mlakar preminula je prošlog petka u Ljubljani u 93. godini.

Rođena je 1908. u Hamburgu kao Marie Louise Beatrice Scholz. Baletni studij završila je na Koreografskom institutu kod Rudolfa von Labana, a umjetničku je karijeru započela u baletnom ansamblu Opere u Darmstadtu 1929. godine. Iste se godine udala na Rabu, za Pina Mlakara s kojim je, osim zajedničkog života, više od sedam desetljeća dijelila profesionalnu umjetničku karijeru. Nemoguće je odijeliti njihove pojedinačne umjetničke opuse, jer su oni kao Pia i Pino Mlakar utkali svoja imena u neraskidiv spoj vlastite plesne umjetnosti po kojoj su bili poznati diljem Europe. U svojoj bogatoj karijeri Pia Mlakar je zajedno sa svojim suprugom bila angažirana ili je gostovala kao plesačica, koreografkinja, pedagoginja u mnogim europskim baletnim središtima, ali i u svim većim kazališnim centrima bivše Jugoslavije.

Pia i Pio Mlakar umjetnički, koreografski, autorski, plesački i pedagoški par pripadaju onoj nekolicini velikih imena koja su utemeljila i oblikovala baletnu scenu na ovom našem prostoru, a njihov je svekoliki opus od posebnog značenja za hrvatsku baletnu povijest.

Utemeljivši svoj osebujni izraz plesnog oblikovanja modernog koreografskog pristupa unijeli su krajem tridesetih godina u zagrebački Balet duh znamenite Labanove škole, što je ostavio neizbrisiv trag u zagrebačkom plesnom ansamblu, a osim toga sudjelovali su kao koautori u stvaranju nekoliko domaćih baletnih djela.

Suradnja umjetničkog para Mlakar i Baleta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu započela je znamenitim baletom »Đavo u selu« 1937. godine, dvije godine nakon ciriške praizvedbe, koja je doživjela ovacije, a od kritičara je označena kao »novost u koreografskom stvaralaštvu naše epohe«. Glazbena imaginacija skladatelja Frana Lhotke spojena s karakterističkim scenskim rukopisom Mlakarovih, rezultirali su djelom koje je postalo uzorom koji traje i jednim od temelja naše nacionalne baštine. Vremenom predstava »Đavla« postala je zaštitnim znakom našeg baletnog ansambla i velikim dijelom njegove povijesti, trajući gotovo neprekidno na sceni Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu više od 60 godina.

U sretnoj stvaralačkoj sintezi sa skladateljem Lhotkom, Mlakarovi su stvorili još dva značajna djela baletne literature; »Luk« i »Baladu o jednoj srednjovjekovnoj ljubavi« i oba postavili na zagrebačkoj sceni (1940. i 1951. godine), nakon uspješnih praizvedbi u inozemstvu. Zagrebački je Balet u njihovoj koreografiji i režiji 1960. izveo »Pepeljugu« Sergeja Prokofjeva, 1963. »Helote« Ive Brkanovića, a 1964. njihovim se interpretacijom Straussove »Legende o Josipu« naš Balet predstavio na Festivalskim danima u Salzburgu. Svojim djelima Pia i Pino Malkar našu su baletnu scenu obogatili duhom europskog scenskog ekspresionizma temeljnog na osjetilnom idiomu autora ovog podneblja.

Pia Mlakar odana plesnoj umjetnosti bez rezerve, poznavajući je do u tančine, posvetila joj se svakim atomom svojega bića, sintetizirajući u svojoj bogatoj i dugotrajnoj karijeri sve elemente velike umjetnice, darujući nam svoju umjetnost. (K. R.)

Baletne legende: Pia i Pino Mlakar u zagrebačkom HNK-u

PITANJE STAROSTI KRSNOG ZDENCA

Dvorana Muzeja Mimara/ Predstavljena knjiga dr. Stjepana Pantelića »Hrvatska krstionica« / Krstionica je dvjesto godina starija nego što su tvrdili neki autori

ZAGREB, 28. ožujka – Hrvatska krstionica jedan je od najznačajnihih spomenika naše povijesti, ali i jedan od najstarijih takvih u Europi i svijetu, istaknuo je dr. Stjepan Pantelić na predstavljanju svoje knjige u dvorani Muzeja Mimara potkraj prošlog tjedna.

Knjiga pod naslovom »Hrvatska krstionica« pokušava pokazati lažnost tvrdnji koje su šezdesetih godina proklamirali povjesničari poput Mirka Šepera ili Nade Klaić, da hrvatska krstionica datira iz 11., a ne s konca 8. stoljeća, kako su to pokazali talijanski, francuski ili njemački povjesničari na prijelazu stoljeća, riječi su autora dr. Pantelića. To je isto potvrdila i dr. Agneza Szabo, objašnjavajući pojam krstionice te napomenuvši da se ona javlja kroz cijelo vrijeme pokrštavanja, što pomiče njezinu starost dvjesto godina ranije.

Glavni je argument za tvrdnju da krstionica potječe s kraja 8. stoljeća natpis u kojem se spominje prezbiter Ivan, Johannes. Budući da je u povijesti poznata samo jedna takva osoba, a sudjelovala je u ratu protiv Avara 791. godine i djelovala pri Rimskoj Stolici, može se pretpostaviti da je krstionica podignuta radi pokrštavanja Avara, istaknuo je dr. Pantelić. Drugi je razlog taj što se u natpisu na krstionici spominje i knez Višeslav kojeg spominju franački anali u godini 791. i bilježe da se borio protiv Avara.

Višeslav se u analima navodi kao kralj Abotrita. Abotriti su, prema tvrdnjama dr. Pantelića, »Bijeli Hrvati« koji su živjeli blizu istočne granice franačkog carstva i o kojima piše Konstantin Porfirogenet u tridesetom poglavlju svoga djela »De administrando imperio«. U 12. stoljeću Toma Arhiđakon tvrdi da su Hrvati, »Croats«, bili znani kao »Curetes« ili »Corbantes«. Prema riječima dr. Pantelića, postoje indikacije da su baltički »Curetes« zapravo Hrvati koji su se preselili s juga na sjever otprilike u doba Isusa Krista.

Na predstavljanju knjige sudjelovao je i zbor Klasične gimnazije izvevši tri pjesme.

KREŠIMIR DUJMOVIĆ

ITD U CARACASU

ZAGREB, 29. ožujka – Članovi zagrebačkoga Teatra &TD gostuju u Caracasu na venezuelanskome Međunarodnom kazališnom festivalu, na kojem će izvesti predstavu »Begović-Cabaret«.

Tom predstavom Teatar &TD predstavlja Hrvatsku na Festivalu na kojem sudjeluju glumačke družine iz 19 zemalja, među kojima su i litavski »Zamlet« Eimuntasa Nekrošina, »Oblomov« Roberta Baccija, Frauenballet Susanne Linke, »Agamemnon« Michaela Marmarinosa, »Višnjik« Laszla Hudja i »Oluja« Claudia Hochmana.

Karte za svih pet izvedaba Teatra & TD unaprijed su rasprodane, pa su organizatori Festivala, kako je izvijestio Teatar &TD, zamolili još najmanje jednu izvedbu. Teatar &TD izvest će »Begović-Cabaret« u Kulturnom kazalištu Rajatabli, a ravnatelj Teatra &TD Darko Lukić priredit će u Teatru Ateneo petodnevnu radionicu i predavanje o suvremenoj hrvatskoj drami i kazalištu u nacionalnom teatru.

Predstava »Begović-Cabaret« u režiji Pierrea Diependaela, koji su u koprodukciji pripremili Teatar &TD i francuski Theatr du Marche aux Grains, praizveden je 8. ožujka 1997. u zagrebačkom Teatru & TD. (Hina)

ČETIRI KANDIDATA ZA UNESCOVU LISTU

VARAŽDIN, 28. ožujka – Čak četiri lokaliteta iz Hrvatske kandidiraju za UNESCO-vu listu svjetske baštine, a predsjedništvo ICOMOS-a (Međunarodni savjet za spomenike i lokalitete UNESCO-a) predložit će srednom ove godine Skupštini UNESCO-a kandidate za upis na spomenutu listu. Konačnu odluku donosi Skupština UNESCO-a krajem godine na zasjedanju u Australiji, pa će se tek tada znati sudbina kandidature varaždinske barokne jezgre, osječke Tvrđe, šibenske Katedrale i pulskih antičkih spomenika.

Dr. Janko Pavetić, pročelnik gradskog Upravnog odjela za znanost, kulturu i šport prenosi neka stručna mišljenja, odnosno upozorenja iz ICOMOS-a o prevelikom broju lokaliteta koji su ove godine iz Hrvatske kandidirani za upis u svjetsku kulturnu baštinu UNESCO-a. Mala je vjerojatnost da će sve četiri kandidature iz Hrvatske prihvatiti predsjedništvo ICOMOS-a, odnosno Skupština UNESCO-a, iako je svaka od kandidiranih spomeničkih cjelina iz Hrvatske vrijedna. Tako ni Varaždin ne zna sudbinu kandidature, unatoč neospornoj ljepoti barokne jezgre te njenih palača i crkava, od kojih je većina obnovljena. Na prostoru zaštićene varaždinske barokne jezgre (državni propis iz 1969. godine) pravokutnog oblika dimenzija 500 puta 750 metara, zbijeno i povezano smještena su četiri samostana (isusovačko-pavlinski, franjevački, uršulinski i kapucinski), sedam crkava, dvanaest plemičkih dvorova i palača, deseci građanskih kuća, a sve iz razdoblja ranog, zrelog i kasnog baroka. Na prijavnici za upis na UNESCO-vu listu svjetske baštine, osim barokne jezgre, kao neizostavni dio povijesnog Varaždina naveden je i Castrum-Stari grad, srednjovjekovna utvrda tipa wasserburga, sačuvan i obnovljen u renesansnom obliku iz 16. stoljeća, izuzetne arhitektonske i umjetničke vrijednosti.

I drugi hrvatski gradovi imaju podosta elemenata barokne gradnje, pa se postavlja pitanje po čemu je Varaždin jedinstven? Povjesničari ističu da u razdoblju baroka – u 17. i 18. stoljeću Varaždin zauvijek mijenja svoj dotadašnji stoljetni srednjovjekovni izgled i dobiva obilježje srednjoeuropskog grada s baroknim dvorovima i palačama, crkvama i kapelama, portalima i javnom plastikom (pilovi, kipovi) u baroknom slogu i takav je ostao do danas. Za razliku od brojnih drugih sredina u kojima su zbog negativnog stava prema baroknom stilu, posebice od druge polovice 19. stoljeća u doba tzv. restauracije, uništena mnogobrojna barokna djela, u Varaždinu je barokno nasljeđe najbolje očuvano u svim oblicima svoje pojavnosti – od tlorisa i arhitekture, preko plastike i inventara, do likovnih i glazbenih djela. Hoće li to utjecati na odluku u UNESCO-u, znati će se sredinom, odnosno krajem ove godine.

KARMEN GUMBAS

BESTIJARIJ MARCA PAOLINIJA

SPLIT, 28. ožujka – »Talijanski bestijarij ili Psi od plina« naziv je monodrame talijanskog glumca Marca Paolinija koji će u srijedu, 29. ožujka, gostuje na pozornici splitskog HNK. Paolinijeva predstava izražava specifičnu formu, svojevrsnu mješavinu dramske predstave i koncerta pa će uz glumca na pozornici gostovati deveteročlani orkestar.

»Psi od plina« četvrti je u nizu Paolinijevih »bestijarija«, istraživanja narječja, glasova, pjesnika i pejzaža Italije. O svom radu Paolini kaže: Nije mi namjera raditi antologije, imam samo osobnu potrebu naučiti slušati, osluškivati riječi što u sebi sadrže iskustvo i sjećanja na stvari. Polazim od vlastite opsesije, promatranja zoološkog pejzaža koji se može vidjeti kada se vozite talijanskim autocestama. Da bih sve to opisao, potreban mi je, čime se služim, jezik talijanske ulične poezije, u isto vrijeme neosjetljive i bolne, ironične i nasilne, kombinirane s mojom neodoljivom željom za karikiranjem.

Marco Paolini je četrdesetčetverogodišnji talijanski filmski i kazališni glumac, autor i redatelj. Samouki, ulični glumac i klaun, s političkim teatrom susreće se 1974. godine. U svojoj bogatoj karijeri okušao se u mnogim kazališnim izričajima. Dobitnik je posebne nagrade za političko kazalište UBU 1995., godine, nagrade IDI 1996. godine i TV Oscara 1997. godine. Glumio je u filmovima Nanija Morettije, Daniela Segrea, Carla Mazzacuratija i Daniela Luchettija. (M. Jurković)